

Los òmes del masuc

A l'entorn de l'an 1900 sus l'Aubrac se comptavan 300 masucs e, tot l'estieu, lo temps de l'estivada, tres cents fornèls fumavan sus l'Aubrac.

Avèm de traças dins gaireben cada montanha de totes aquelles traucs qu'apelam "traps" e que datarián d'abans lo sègle XVIII^{en}.

Aquí los montanhièrs, après aver mols al pargue, entrapats dins de condicions qu'avèm de mal a creire, fabricavan e conservavan un formatge que s'apelava pas encara "lo Laguiòla". Se ditz que l'un dels premièrs traps datariá de 1373 sus la comuna d'Aurèla.

Un pauc pus prèp d'uèi, vas 1950, èrem encara a l'epòca ont l'escòla n'èra pas un "temps plen", e Paul e Joan Fornièr èran gaireben encara enfants quand comencèron a trabalhar al masuc. La vida èra pas facilla, mas aqu'èra aital e se caliá pas plànger.

Sovent, èran defòra un tròç de la jornada quin temps que faga. Dintravan a l'abric per far un pauc de cadun, per manjar, per dormir al ras del fen pels vedelons dins lo trave.

Mai d'un còp, Paul Fornièr, President dels Ancians Montanhièrs, e que parla pas per res dire, nos a parlat del programa valent d'una jornada al masuc qu'èra un luòc pas brica confortable, sus la tèrra batuda, freja e umida.

Tanlèu arribats amb la vacada, lo 25 de mai, los premièrs trabalhs, un dedins e un defòra, èran d'alucar lo fuòc e de quilhar lo pargue.

Lo fum que montava del fornèl e los "aücs" que lor donavan de vam per portar las cledas ramadas, quauque còp contra lo vent, fasián saupre que, del rol al cantalés, cadun èra a sa plaça, los montanhièrs podián atacar la carga de l'estiva. Lo fornèl fumava e lo pargue èra quilhat ...

Dins aquelles masucs que remplacèron los traps, èran dos, tres, quatre òmes, quelques còps maites en fonccion de la vacada, lo pus sovent tres o quatre en comptant lo rol.

En tèsta, **lo Cantalés**, que tot en fasquent lo formatge, èra un pauc lo patron al masuc. Lor nom e lor biais de far èran venguts de las Montanhas del Plomb de Cantal que un pauc pus lèu, èran sortidas del trap per passar al masuc.

En segond, **lo Pastre** que gardava las vacas a l'asegada, molziá al pargue, fasiá calhar lo lach e cachava la toma.

Lo Vedelièr, el, s'ocupava dels vedèls e saviá que per que la molza siaga aisada caliá que la vaca siaga plan amairada.

E, enfin, **lo Rol**, quelques còps pas pus nalt que las gençanas al torn del pargue, manteniá las vacas atropeladas e fasiá sortir cada vedèl per amairar e los tornava dintrar dins lo pargue quand avián esquichat del pièch lo pauc de lach que mai o mens, la maire lor gardava.

A la debuta, se caliá acostumar, mólzer èra penible e fasiá mal a las mans mas caliá pas perdre temps e far atencion de gardar al lach la calor del pièch. Lo cantalés sabiá qu'un lach tròp freg li donariá pas un bon formatge. L'auton quand la fresquièira tombava, los farrats e la gèrla qu'èran de boès, mantenián plan la calor. Mas per plan far, quand fasiá freg, valiá mai que lo pargue se sarre del masuc. Cada montanha aviá lo sieu.

L'èrba sus l'Aubrac es de bona mena mas la sason es pas longa : per téner un coble (la maire e lo vedèl), caliá ben una ectara, pro larga, e un pauc mai sus las pèças naltas.

Las vacadas venián tot còp de luènh. Paul e Joan se sovenon d'aver acompanhats, amb maites tocadors, de tropèls que venián de Luc, de Laissac, de Vezinh ...

Se rapelan qu'un còp, a la traversada d'Espaliu, lo brau, qu'aviá quatre ans s'arrestèt davant una davantura que fasiá miralh, creguèt aver davant el un autre taurèl que coma el, "vertoava", ornhava e semblava pas comòde.

Un moment de panica s'en seguèt, e, urosament, abans que aquò marque tròp mal, los tocadors que se mesfisavan, en tornant metre lo brau amb las vacas, escartèron lo dangièr e benlèu qualques domatges a la davantura de la botiga.

A la cadença de clapas e esquilas mescladas, lo tropèl amb lo brau que s'èra calmat, tornèron prene lo camin capnaut.

Se i aviá pas de dòl dins la familha, las vacas las pus galhardas portavan de garlandas e qualques ramelets florits.

Après un temps n'i ven un autre, mas podèm dire que de tot temps, la "Montada de la vacada" marcava, marca e marcarà lo trabalh, la fèsta, lo biais e lo vam : Tot çò que fa la vida de nòstre país d'Aubrac ...

André Valadier

**Aubrac e Sant Chèli lo dimenge 18 de julh de 2021
per la remesa de la medalha d'Oficièr del "Mérite Agricole" a Paul Fournier**

Transcripcion en occitan classic d'Eliana Moisset, associacion "Les Amis de Joseph Vaylet - Occitans en Roergue-Naut"

Photo Bulletin d'Espalion